

فصلنامه (مقاله علمی_ پژوهشی) جامعه‌شناسی سیاسی ایران، سال سوم، شماره اول (پیاپی ۹)، بهار

۱۳۹۹صص ۴۱۸-۴۰۱

بررسی ارتباط بین گرایش به هویت ملی و احساس امنیت اجتماعی در بین زنان شهر کرج

تاریخ دریافت: ۹۸/۱۰/۳

فریده بزنی^۱

تاریخ پذیرش: ۹۸/۱۲/۷

شهناز هاشمی^۲

علی گرانمایه پور^۳

چکیده

رشد و گسترش ناامنی در شهرها با مطرح شدن پیچیدگی فناوری و تقسیم کار اجتماعی بیش از توسعه فیزیکی شهرها بوده و این امر احساس امنیت و آسایش و رفاه شهروندان به ویژه زنان را مورد تهدید جدی قرار داده است. با توجه به اهمیت بحث از احساس امنیت اجتماعی، پژوهش حاضر با استفاده از روش میدانی، تکنیک پیمایش و ابزار تحقیق پرسشنامه به دنبال پاسخ به این سؤال اصلی می باشد که آیا بین گرایش به هویت ملی با احساس امنیت اجتماعی زنان شهر کرج ارتباط وجود دارد؟ جامعه آماری پژوهش حاضر تمامی زنان ۱۸ سال به بالای شهر کرج می باشد که تعداد ۳۸۴ نفر از آنها به عنوان حجم نمونه مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزارهای SPSS و معادلات ساختاری Smart PLS استفاده شده است.

نتایج تحقیق حاکی از آن است که بین گرایش به هویت ملی ($P= ۰/۳۶$) و شاخص های آن یعنی هویت سیاسی ($P= ۰/۴۱$)، هویت جغرافیایی ($P= ۰/۳۵$)، هویت فرهنگی ($P= ۰/۳۴$)، هویت تاریخی ($P= ۰/۲۵$) و هویت دینی ($P= ۰/۳۹$)، با میزان احساس امنیت اجتماعی زنان ارتباط مثبت و مستقیم و معنادار وجود دارد. بنابراین تمامی فرضیه های پژوهش تأیید می شوند. همچنین نتایج حاصل از مدل معادله ساختاری (Smart PLS) نیز نشان می دهد که گرایش به هویت ملی بر احساس امنیت اجتماعی تأثیر متوسط داشته ($۰/۵۷$) و متغیر هویت ملی در مجموع ($۰/۳۲$) از واریانس متغیر احساس امنیت اجتماعی زنان را تبیین می کند.

کلیدواژگان: احساس امنیت اجتماعی، زنان، شهر کرج، هویت، هویت ملی.

۱- مقدمه و بیان مسئله

^۱ دانشجوی دکتری علوم ارتباطات اجتماعی، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران

^۲ استاد مدعو گروه علوم ارتباطات اجتماعی، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران دانشیار پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش، سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی،

تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

^۳ استادیار، گروه علوم ارتباطات، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقوله‌ی امنیت اجتماعی به مانند یک آرمان و واقعیت، از حقوق اساسی مردم محسوب می‌شود و در نهایت برآیند مجموعه‌ای از تعاملات و نیز تعاون و سازگاری بین افراد مختلف در نظام اجتماعی است. بدون شک امنیت و احساس امنیت اجتماعی، یکی از لوازم اصلی حیات هر نظام سیاسی و اجتماعی است. امروزه نقش و اهمیت امنیت اجتماعی در پیشرفت هر جامعه‌ای تا بدان پایه است که آن را بستر و پیش‌نیاز هرگونه توسعه دانسته‌اند. این امر در جوامع در حال توسعه که با انواع بحران‌ها و چالش‌های مستمر ناشی از عدم توسعه یافتگی مواجه می‌باشند نقشی تعیین‌کننده و قوی خواهد داشت.

رشد و شکوفایی استعدادها، خلاقیت و فعالیت‌های ارزشمند در یک جامعه، بدون وجود امنیت امکان‌پذیر نخواهد بود. اصولاً انسان برای رسیدن به موفقیت در زندگی و رسیدن به اهداف والای انسانی، بعد از برآورده شدن نیازهای فیزیولوژیکی به امنیت و احساس امنیت اجتماعی نیازمند است. نیاز به امنیت پس از نیازهای فیزیولوژیکی انسان به عنوان یکی از ساختارهای اساسی و پایه‌ای تشکیل‌دهنده شخصیت قلمداد می‌شود. تا زمانی که فرد در زندگی روزمره خود احساس امنیت نکند هیچ پیشرفتی در ساختار شخصیتی خود نخواهد داشت. در سایه عدم امنیت اجتماعی، سایه‌ی آسیب‌های اجتماعی بر هر جامع‌های سنگینی خواهد کرد و میزان رضایت از زندگی کاهش خواهد یافت و انزوا و افسردگی، جایگزین شادی و نشاط خواهد شد (باپیری و دیگران، ۱۳۹۴: ۷۶).

مقوله امنیت^۱ به موازات پیدایی بشر مطرح بوده و بشر سعی نموده با غلبه بر جبر طبیعت، تاریخ و جامعه به نوعی عرصه را برای بروز و شکوفایی خود فراهم نموده و زمینه را برای اسکان خود و استقرار امنیت فراهم آورد. این تلاش برای امنیت با وجود صورت‌ها و وجوه مختلف ناامنی در کنه و ذات خود یک وجه مشترک داشته که همان تلاش آگاهانه بشر برای رهایی خود از قید و بندها و غل و زنجیرهایی است که مانع رسیدن به غایات انسانی، اخلاقی و مدنی است. اهتمام بشر برای رهایی از استبداد، استعمار و نابرابری (گیدنز، ۱۳۹۷: ۳۹۵)، تلاش برای اصلاح و بهبود حالت‌های مرضی و بیمارگونه نابهنجاری‌های اجتماعی (آرون، ۱۳۸۶: ۳۷۶) و تلاش برای رضایتمندی و احساس امنیت بخشی از این تلاش‌هاست.

با رشد و توسعه شهرنشینی و گسترش کلانشهرها و پیچیده‌تر شدن روابط اجتماعی شهروندان در شهرها، مفهوم امنیت در شهرها، از حالت اولیه و جنبه‌های فیزیکی محسوس خارج شده و ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی را به ویژه برای زنان دربر گرفته است؛ احساس امنیت در گروه‌های اجتماعی مختلف، حدت و گستره متفاوتی دارد و در میان زنان بیشتر است. زنان، تازمانی که در مدرسه، دانشگاه، محیط کار، مکان‌های عمومی، خیابان و غیره امنیت نداشته باشند، مسلماً احساس آرامش نیز نخواهند کرد. پس نگرانی از تجاوز جنسی، آزار و اذیت در محیط کار، احساس خطر در رفت و آمد در سطح شهر و غیره همگی می‌توانند در احساس امنیت اجتماعی زنان مؤثر واقع شوند (صالحی امیری و دیگران، ۱۳۹۶: ۱۲۴).

1. Security

زنان از مهم ترین گروه هایی هستند که به علت موقعیت شکننده و آسیب پذیرشان در ساختار اجتماعی و اقتصادی جوامع، به خصوص کشورهای در حال توسعه در کانون توجه محققان و برنامه ریزان در حوزه امنیت پژوهی و احساس امنیت قرار گرفته اند. امروزه امنیت در شهرها موضوعاتی را چون فقر، بیکاری، تورم یا کیفیت خدمات عمومی، جرم و جنایت، ناهنجاری اجتماعی، و اعتیاد شامل می شود. رشد و گسترش ناامنی در شهرها با مطرح شدن پیچیدگی فناوری و تقسیم کار اجتماعی بیش از توسعه فیزیکی شهرها بوده و این امر احساس امنیت و آسایش و رفاه شهروندان را مورد تهدید جدی قرار داده است. بر این اساس باید گفت که مساله امنیت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی امروزه یکی از اساسی ترین مسائل پیش روی جوامع و به خصوص جوامع در حال توسعه به شمار می رود که باید به آن توجه ویژه شود.

یکی از عوامل اجتماعی که با احساس امنیت اجتماعی افراد در ارتباط است، گرایش های هویتی آنان و به ویژه گرایش به هویت ملی به عنوان هویت انسجام بخش می باشد. هویت ملی در همه حوزه های فرهنگ، سیاست، اجتماع و حتی اقتصاد نقش تعیین کننده دارد و بنابراین بر بسیاری از مؤلفه های زندگی اجتماعی افراد از جمله احساس امنیت آنان تأثیرگذار است. در مطالعات جدید امنیتی هم توجه به هویت در تعریف امنیت، جایگاه ویژه ای باز کرده است (بیات، ۱۳۸۸: ۱۳۶).

یکی از نکات مطرح در خصوص هویت این است که، اگر جامعه نتواند یک هویت به تعبیر کاستلز (۱۳۸۵) مشروعیت بخش در بین افراد جامعه به وجود بیاورد، هویت های اجتماعی در جامعه «ما» متکثری که در جامعه وجود دارند می توانند بر ضد هم عمل کرده و باعث تهدید شود که نتیجه آن هم کاهش امنیت اجتماعی در جامعه خواهد بود (رجب لو و دیگران، ۱۳۹۴: ۳۸).

بنابراین در این راستا پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال اصلی می باشد آیا بین گرایش به هویت ملی و احساس امنیت اجتماعی در بین زنان شهر کرج ارتباط وجود دارد؟ شهر کرج به دلیل نزدیک بودن به پایتخت و مهاجرت های زیادی که از مناطق مختلف کشور برای کار و مشاغل بعضاً کاذب که به این شهر صورت می گیرد دارای جمعیت زیاد از افراد گوناگون، موقت و از نظر فرهنگی ناهمگن می باشد و این مساله گرایش های هویتی و همچنین احساس امنیت زنان را تا حدودی به مخاطره انداخته است و بنابراین لازم است به عنوان یک مسئله اجتماعی مورد بررسی علمی قرار گیرد.

۲- پیشینه تحقیق

۱- ۲- تحقیقات داخلی

- آزاد و دیگران (۱۳۹۷) پژوهشی را با عنوان « بررسی عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت اجتماعی در میان شهروندان شهر قایمیه» به انجام رساندند. جامعه آماری ما ۳۳۶ نفر است و تعداد نمونه ۱۸۱ نفر از شهروندان شهر قایمیه که به روش نمونه گیری تصادفی انتخاب شدند. در این پژوهش یافته های استنباطی نشان می دهد که بین تصور شهروندان از میزان آسیب های اجتماعی، سلامت بهداشت روانی، حاکمیت قوانین و مقررات در سطح شهر، نگرش شهروندان نسبت به حفاظت فیزیکی و احساس امنیت اجتماعی رابطه مستقیم وجود دارد.

- رضایی مقدم و دیگران (۱۳۹۶) پژوهشی را با عنوان «بررسی و سنجش احساس امنیت زنان محلات شهری (مورد پژوهش: محله نوغان در منطقه ثامن مشهد)» به انجام رساندند. نتایج این پژوهش نشان می دهد که امنیت

زنان در محله نوغان به خاطر بروز انواع جرایم و تخلفات شامل دزدی و سرقت، استعمال مواد، مزاحمت های خیابانی و ... که باعث کاهش امنیت زنان در فضاهای شهری متوسط رو به پایین می باشد.

- محمدی و دیگران (۱۳۹۳) پژوهشی را با عنوان «تاثیر هویت محلات بر احساس امنیت شهروندان» به انجام رساندند. تحقیق حاضر با هدف بررسی تاثیر هویت محلات بر احساس امنیت اجتماعی شهروندان صورت گرفته است. جامعه آماری شهر فسا با ۱۰۴۸۰۹ نفر جمعیت می باشد. نتایج این پژوهش نشان داد که بین احساس تعلق به محله و احساس امنیت شهروندان ارتباط وجود دارد و این رابطه نسبتاً قوی است. همچنین تفاوت معناداری بین احساس امنیت در محلات قدیم و جدید وجود دارد و محلات قدیمی با میانگین ۳,۹۷ در برابر میانگین ۳,۴۱ در محلات جدید، شهروندان احساس امنیت بالاتری دارند.

- مستوفی (۱۳۹۲) پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه هویت اجتماعی با احساس امنیت در زنان شهر تهران» به انجام رساند. در این تحقیق اطلاعات لازم با استفاده از تکنیک پرسشنامه از یک نمونه ۳۰۰ نفری از بین زنان ۱۸ تا ۶۵ ساله شهر تهران که به صورت خوشه ای چندمرحله ای انتخاب شدند، جمع آوری گردید. نتایج تحقیق، حاکی از وجود همبستگی ۲۴ درصدی و رابطه معنادار بین هویت اجتماعی و احساس امنیت است.

- نبوی و دیگران (۱۳۸۷) پژوهشی را با عنوان «بررسی تاثیر پایگاه اجتماعی- اقتصادی و هویت قومی بر اساس امنیت اجتماعی» به انجام رساندند. این تحقیق به روش پیمایشی و با استفاده از تکنیک پرسشنامه انجام گرفته است. جمعیت آماری تحقیق، ساکنان ۱۶ سال و بالاتر شهرستان اهواز و حجم نمونه در آن، ۶۰۰ نفر است. مهم ترین یافته های تحقیق نشان داد که متغیر احساس بی قدرتی، به صورت مستقیم بر هویت قومی و به صورت معکوس بر هویت ملی افراد تاثیرگذار است.

۲-۲- تحقیقات خارجی

- پیرسون و بریتزک^۱ (۲۰۱۷) به بررسی روابط بین امنیت و ترس از وقوع جرم و عوامل محیطی-کالبدی و خصوصیات فردی افراد در نیوزلند پرداختند. برای گردآوری داده ها از داده های سرشماری و داده های پلیس استفاده شد. نتایج تحقیق آن ها نشان داد، بین متغیر وابسته و جنسیت زن، تجربه قبلی جرم، و احساس محرومیت ارتباط مثبت و با متغیرهای کیفیت شغل، مدت اقامت در محله و سن ارتباط منفی مشاهده شد.

- صالح^۲ (۲۰۱۰) در رابطه با هویت و احساس امنیت اجتماعی می گوید که جامعه حس هویت مشترک را ارائه می دهد و این هویت، اعضای جامعه را قادر می کند که خود را ما بنامند و موجب می شود که افراد یکدیگر را در سطح اجتماعی، ملی و تمدنی و دینی متعلق به یکدیگر بدانند. هنگامی که هویت ملی و دینی با خطر مواجه شود، احساس امنیت اجتماعی افراد جامعه زیر سؤال می رود. به عبارت دیگر، امنیت اجتماعی زمانی خدشه دار می شود که افراد احساس کنند هویتشان در معرض خطر و یا نابودی است.

- پانیک^۳ (۲۰۰۹) در مقاله ای با عنوان «امنیت اجتماعی» به بررسی این مقوله از دیدگاه مکتب «کوپنهاگن» می پردازد. او می گوید در دهه ۱۹۹۰ نظریه پردازان این مکتب باب جدیدی را در مطالعات امنیت اجتماعی گشودند.

1. Pearson & Breetzke

2. Saleh

3. Panik

پیش از آنها این مفهوم صرفاً در مطالعات نظامی به کار برده می شد، اما آنها این مفهوم را گسترش دادند و در زمینه های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و محیطی استفاده کردند.

- آلبرز و رنکاتی^۲ (۲۰۰۸) در مطالعه ای به «بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت در مجتمع های مسکونی بزرگ دو شهر آمستردام هلند و میلان ایتالیا» پرداخته اند. آن ها امنیت را در سه بعد ایمنی، اطمینان و امنیت مطرح می کنند و استدلال می کنند که عوامل زیادی موجب احساس ناامنی می شود، از جمله دگرگونی شهری و ترس مربوط به دیگری، نقش رسانه ها در ایجاد و انتشار ترس، حساسیت سیاستمداران و . . . همان گونه که این عوامل تشدید می شوند، مسائل ایمنی و امنیت گفتمان ها سیاست گذاری از سطح بین المللی تا محلی شتاب می گیرند (به نقل از کراکوس، ۲۰۱۰).

۳- مبانی نظری

۱-۳- نظریه های احساس امنیت اجتماعی

باری بوزان^۳

به عقیده بوزان، اگر امکانات مقابله بیش از امکانات تهدید باشد، امنیت حاصل است، اما اگر تراکم، حجم و شدت تهدید بیش از امکانات مقابله باشد، آن تهدید موجب ناامنی خواهد بود. از نظر بوزان، امنیت اجتماعی زمانی برای فرد مطرح می شود، که فرد خود را به عضو یک گروه اجتماعی بداند. وی معتقد است که حوزه ای از حیات که فرد خود را به واسطه ی مفهوم «ما» بدان متعلق می داند و در برابر آن احساس تعهد و تکلیف می کند مورد نظر است (بوزان، ۲۰۰۰: ۳). نکته ی دیگر، اینکه بوزان و ویور امنیت را در دو بعد عینی و ذهنی مطرح کرده و اظهار می دارند که تهدیدهای امنیتی در دامنه ای وجود دارند که به طور ذهنی نیز قابل تجربه هستند (نبوی و دیگران، ۱۳۸۹: ۷۷).

میتار^۴

میتار از مدلی سیستماتیک، مبتنی بر تئوری آنارشی بایلی در بررسی امنیت اجتماعی استفاده می کند. وی مسائل اجتماعی را بر اساس سطوح متفاوت تحلیلی به شش سطح فردی، گروهی، سازمانی، اجتماع، جامعه و نظام فراملی تقسیم می کند و از آنارشی به عنوان ابزار اندازه گیری حالات نظام استفاده می کند. وی در تئوری آنارشی اجتماعی از شش متغیر کلان اجتماعی شامل جمعیت، اطلاعات، فضا، تکنولوژی، سازمان و سطح کیفی امنیت یاد می کند و فرمول زیر که طی آن امنیت تابعی از متغیرهای جمعیتی، اطلاعاتی، فضایی، تکنولوژی و سازمانی است ارائه می کند:

1. Copenhagen

2. Alberz & Rancati

3. Buzan

4. Mitar

جمعیت، اطلاعات، فضای جغرافیایی، تکنولوژی و سازماندهی از وضعیت بهتری برخوردار باشد، به تبع آن از امنیت اجتماعی بالاتری نیز برخوردار خواهد بود، و بالعکس (میتار، ۱۹۹۶: ۷).

مولار^۱

از آنجا که آغاز تدبیر و تفکر در باب امنیت با وجه سلبی آن همراه بوده است یعنی شرایط فارغ از خطر، ترس، زیان و صدمه و استمرار شرایط اطمینان خاطر و آرامش. بر همین منوال در باب امنیت اجتماعی نیز وجه سلبی آن بیشتر مورد توجه و تعمق می باشد چنانکه مولار خاطر نشان می کند امنیت اجتماعی زمانی مطرح می شود که جامعه تهدیدی در باب مولفه های هویتی خود احساس کند. مولار بحث خود در باب امنیت اجتماعی را با شرح اشکال متفاوت امنیت آغاز می نماید. او معتقد است امنیت در سه شکل ملی، اجتماعی و انسانی وجود دارد که پاسخ به سوال اساسی امنیت برای چه کسی یا به بیان دیگر هدف مرجع امنیت در هر یک از این اشکال متفاوت است و به تناسب تفاوت در مراجع امنیت، تهدیدات نیز متفاوت خواهند بود (نویدینا، ۱۳۸۲: ۵۷).

۲-۳. نظریه های هویت ملی

امیل دورکیم^۲

پس از تقسیم جوامع به ابتدایی ساده و صنعتی پیچیده موضوع پیدایش تقسیم کار و رواج تخصص و رشد هویت فردی را مطرح می نماید و در کنار این پدیده ها از پیدایش نوعی همبستگی که وی آن را همبستگی ارگانیکی در مقابل همبستگی مکانیکی یاد می کند. این نوع همبستگی در نظر وی موجب نوعی یگانگی اجتماعی ناشی از تفاوت پذیری است. وی در لابلای این نوع یگانگی به وجود آمده، به دنبال یک نوع وفاق اخلاقی است، وفاقی که فرد را نسبت به جامعه یا دولت وفادار سازد (علاقه بند، ۱۳۷۲: ۴۱؛ به نقل از صباغ و شالفروش شتربانی، ۱۳۸۹: ۷۴-۷۳). لذا در چنین جامعه ای سطح هویت جمعی اعتلاء می یابد.

ماکس وبر^۳

وبر در تیپولوژی جریان سلطه و اقتدار در طول تاریخ جوامع، پس از بیان ویژگی های دوره کاریزماتیک و سنتی و عقلانی و سازمان اجتماعی متناسب با آن، از سه نوع شخصیت اجتماعی: فره مند، فرهیخته و خبره یا متخصص که با سه نوع اقتدار موصوف قابل انطباق اند بحث می نماید. وی پس از مقایسه این دو جامعه به رشد عقلانیت ابزاری و کنش های عقلانی مبتنی بر ضوابط عام و اعتلای سطح هویت جمعی اشاره می کند. وبر ویژگی منحصر به فرد دنیای نوین را رشد فزاینده ی عقلانیت به خصوص عقلانیت ابزاری می داند که به تبع آن هویت ها نیز اعتلا می یابند و از حالت سنتی و عاطفی به هویت های عقلایی تبدیل می شود (عبداللهی، ۱۳۷۵: ۱۲۳).

1. Molar

2. Emile Durkheim

3. Max Weber

آنتونی اسمیت^۱

آنتونی اسمیت که از نظریه پردازان برجسته ناسیونالیسم و قومیت می باشد با بررسی نقادانه نظریات موجود در این زمینه معتقد است که: ناسیونالیسم شکلی از یک ایدئولوژی، زبان، اسطوره، نماد پردازی و آگاهی است که چهار هدف را دنبال می کند. این اهداف عبارتند از: «تبدیل کردن یک گروه قومی منفعل به یک اجتماع قومی سیاسی فعال، تبدیل اجتماع به یک ملت یک دست از لحاظ فرهنگی، سازمان دهی فرهنگ اجتماع و ایجاد یک فرهنگ رسمی استاندارد، تصرف یک سرزمین و یا حتی یک دولت برای آن ملت» (اسمیت، ۱۹۹۱؛ به نقل از محمد بخش و دیگران، ۱۳۹۰: ۱۳). او با وجود آن که ابعاد و شاخصه هایی را برای هویت ملی ارائه می دهد ولی خودش نیز معتقد است که هویت ملی یک روند ذهنی است و همگام با گذر زمان احتمال این که تغییر بکند بسیار است (محمد بخش و دیگران، ۱۳۹۰: ۱۳).

آنتونی گیدنز^۲

گیدنز در تحلیل خود از هوست ملی، به پدیده جهانی شدن می پردازد و معتقد است که وی جهانی شدن به اضمحلال فرهنگ های بومی و قومی نمی انجامد بلکه برعکس به دلیل کاهش قدرت دولت های ملی و کنترل آنها بر فرهنگ های محلی، هویت های فرهنگی محلی و بومی جدیدی شکل می گیرد. گیدنز گفته است که گاهی برای نشان دادن هویت خاصی، بدن و اعمال خود را جوری تنظیم می کنیم و کنش هایی انجام می دهیم که تفسیر آنها در نظر دیگران، آن طوری که ما می خواهیم باشد (گیدنز، ۱۳۸۵: ۸۱). در دنیای مدرن، این رفتارها و کنش ها تحت تأثیر محیطی است که در آن قرار می گیریم و باید این آمادگی را داشته باشیم که رفتار و کنش های خود را با محیط سازگار کنیم (گیدنز، ۱۳۸۵: ۱۴۵-۱۴۴). در واقع گیدنز بین هویت واقعی و هویتی که فرد از خود نشان می دهد تفاوت قائل می شود. همچنین آنتونی گیدنز می گوید: «هویت، منبع معنا برای کنشگران است. انسان با احساس عدم هویت، احساس عدم امنیت هم خواهد داشت. احساس امنیت برای آدمی به قدری ضرورت دارد که برای تأمین آن، چه بسا حاضر باشد به آزادی هم پشت پا بزند» (علیخانی، ۱۳۸۶: ۴۲). گیدنز هویت شخصی را باید خلق نمود و تقریباً بطور مداوم آن را با توجه به تجربیات متناقض زندگی روزمره و گرایش های تطمیع کننده نهادهای امروزی مورد تنظیم و تجربه قرار داد (ایمان و کیدقان، ۱۳۸۲: ۸۷).

پیر بوردیو^۳

بوردیو با نقد دیدگاه های تقلیل گرایانه، کنش یا کردار انسان را با ترکیبی از عوامل سطح خرد و کلان تبیین می کند. وی، در سطح کلان به ساختارها یا حوزه های تعاملاتی اشاره دارد که هرکس بر حسب میزان سرمایه کلی (مجموع دو نوع سرمایه اقتصادی و فرهنگی) و بر اساس ساختار سرمایه (برحسب وزن نسبی انواع مختلف سرمایه اقتصادی و فرهنگی که در مجموع کل دارایی دارد)، در میدان اجتماعی توزیع و جایگاه و پایگاه اجتماعی پیدا می کند و در جوار کسانی جای می گیرد که از لحاظ سرمایه کلی با او مشابه هستند. افراد دارای پایگاه مشابه و تعاملات مشترک از عادت واره و الگوی کنشی نسبتاً همسو و هماهنگی برخوردارند. بوردیو، در خلال بحث از

1. Anthony Smith

2. Anthony Giddens

3. Pierre Bourdieu

عادت واره و تفکیک و تقسیم‌بندی آن به عادت‌واره فردی و طبقه‌ای، موضوع هویت فردی و جمعی (مانند هویت ملی) را نیز مورد توجه قرار داده است (بورديو، ۱۹۸۴، به نقل از عبدالهی و قادرزاده، ۱۳۸۸: ۷).

تاجفل^۱

تاجفل هویت را عبارت از یک «خود» مفهومی ناشی از عضویت درون گروهی در یک گروه اجتماعی همراه با احساسات، ارزش‌ها و تماس‌های عاطفی با دیگر اعضا که این احساس باعث تعلق فرد به گروه شده و هم‌چنین موجب می‌شود که خود را در دسته‌بندی‌های اجتماعی وابسته به گروه خود، معرفی کند (چلبی، ۱۳۷۵: ۲۲۶). در واقع «خود» نسبت به محیط واکنش نشان می‌دهد، در یک وضعیت ممکن است که ملیت در درجه اول اهمیت باشد اما در وضعیت دیگر ممکن است قومیت یا نژاد مورد توجه باشد یا در وضعیت دیگر دین مطرح باشد. بنابراین مفهوم «خود» از این هویت‌ها شکل می‌گیرد و همواره متناسب با شرایط و موقعیت‌ها تغییر می‌یابد (صباغ و شالفروش شتربانی، ۱۳۸۹: ۷۸ - ۷۷).

ریچارد جنکینز^۲

جنکینز معتقد است هویت دستاوردی عملی، یعنی یک فرایند است که می‌توان آن را با به کار گرفتن کنش‌متقابل درونی و برونی فهم کرد. از نظر جنکینز هویت‌های اولیه مانند - خویشتنی، انسان بودن، جنسیت، خویشاوندی و قومیت و.....- در قیاس با سایر هویت‌های جمعی از استحکام بیشتری برخوردار هستند، هم‌چنین گروه خویشاوندی منبعی آشکار برای هویت کنشگر اجتماعی است که از استحکام بالایی برخوردار است (جنکینز، ۱۳۹۱: ۳۶-۴۲). جنکینز معتقد است که اعتماد بنیادین، نقش مهمی در نحوه تشکیل هویت افراد داشته و به آنان امکان می‌دهد تا در رویارویی با رویدادهای ناگوار زندگی اجتماعی، با تکیه بر شاخص اعتماد به نفس - که آن هم از اعتماد بنیادی سرچشمه می‌گیرد - امیدواری و شهامت خود را حفظ کرده و به نوعی از امنیت وجودی و خوش بینی و اعتماد نسبت به دیگران دست یابند (جنکینز، ۱۳۹۱: ۴۴-۴۰).

۴- چارچوب نظری پژوهش (نظریه‌های تأثیر گذاری گرایش به هویت ملی بر احساس امنیت اجتماعی)

در پژوهش حاضر از نظریه‌های مختلفی به عنوان مبانی نظری استفاده شده است. اما از این نظریه‌ها تنها تعدادی از آنها مبنای استخراج فرضیه‌ها هستند که چارچوب نظری را تشکیل می‌دهند. نظریه‌های بوزان و آل ویور، جنکینز، گیدنز و آل ویور مبنای استخراج فرضیه‌ها می‌باشند.

بوزان و ویور معتقدند که امنیت کاملاً برساخته تصور آدمیان است آن‌ها هم‌چنین عنصر هویت را وارد مطالعه خود می‌کنند و قائل به توزیع مادی قدرت نیستند و به مؤلفه‌های فرامادی هم می‌اندیشند. از نظر آن‌ها دو واژه حاکمیت و هویت نقش مشترکی را در تعریف «تهدید وجودی» بازی می‌کنند. برای یک دولت، حاکمیت یک تعریف وجودی است چرا که اگر حاکمیت را از آن جدا کنیم دیگر دولت تعریف نمی‌شود و شبیه آن در مورد هویت است که اجتماع بدون هویت تعریف وجودی ندارد (ابراهیمی، ۱۳۸۶: ۴۴۳).

۱. Tajfl

۲. Richard Jenkins

گیدنز می گوید: «هویت، منبع معنا برای کنشگران است. انسان با احساس عدم هویت، احساس عدم امنیت هم خواهد داشت. احساس امنیت برای آدمی به قدری ضرورت دارد که برای تأمین آن، چه بسا حاضر باشد به آزادی هم پشت پا بزند» (علیخانی، ۱۳۸۶: ۴۲). گیدنز هویت شخصی را باید خلق نمود و تقریباً بطور مداوم آن را با توجه به تجربیات متناقض زندگی روزمره و گرایش‌های تطمیع‌کننده نهادهای امروزیین مورد تنظیم و تجربه قرار داد (ایمان و کیدقان، ۱۳۸۲: ۸۷).

جنکینز معتقد است که اعتماد بنیادین، نقش مهمی در نحوه تشکیل هویت افراد داشته و به آنان امکان می دهد تا در رویارویی با رویدادهای ناگوار زندگی اجتماعی، با تکیه بر شاخص اعتماد به نفس - که آن هم از اعتماد بنیادی سرچشمه می گیرد - امیدواری و شهامت خود را حفظ کرده و به نوعی از امنیت وجودی و خوش بینی و اعتماد نسبت به دیگران دست یابند.

آل ویور امنیت را با تکیه بر هویت اقوام و گروه های اجتماعی توضیح می دهد. از نظر او اگر در یک جامعه اقوام و گروه های اجتماعی نسبت به هویت خویش احساس خطر و تهدید کنند مشکل امنیتی پیش آمده است. از نظر ویور احساس امنیت مبتنی بر موقعیت هایی است که در آن گروه های هویتی مهم جامعه احساس می کنند که هویت آنها بوسیله مسائل و مشکلاتی چون مهاجرت، واگرایی، تهاجم فرهنگی و . . . مورد تهدید قرار نگرفته است. (نویدنیا، ۱۳۸۸: ۱۳۷). بنابراین از نظریه های فوق این فرضیه ی اصلی استخراج می شود که: بین گرایش به هویت ملی و احساس امنیت اجتماعی زنان ارتباط معنادار وجود دارد.

فرضیه های تحقیق

فرضیه اصلی:

بین گرایش به هویت ملی و احساس امنیت اجتماعی زنان ارتباط وجود دارد.

فرضیه های فرعی:

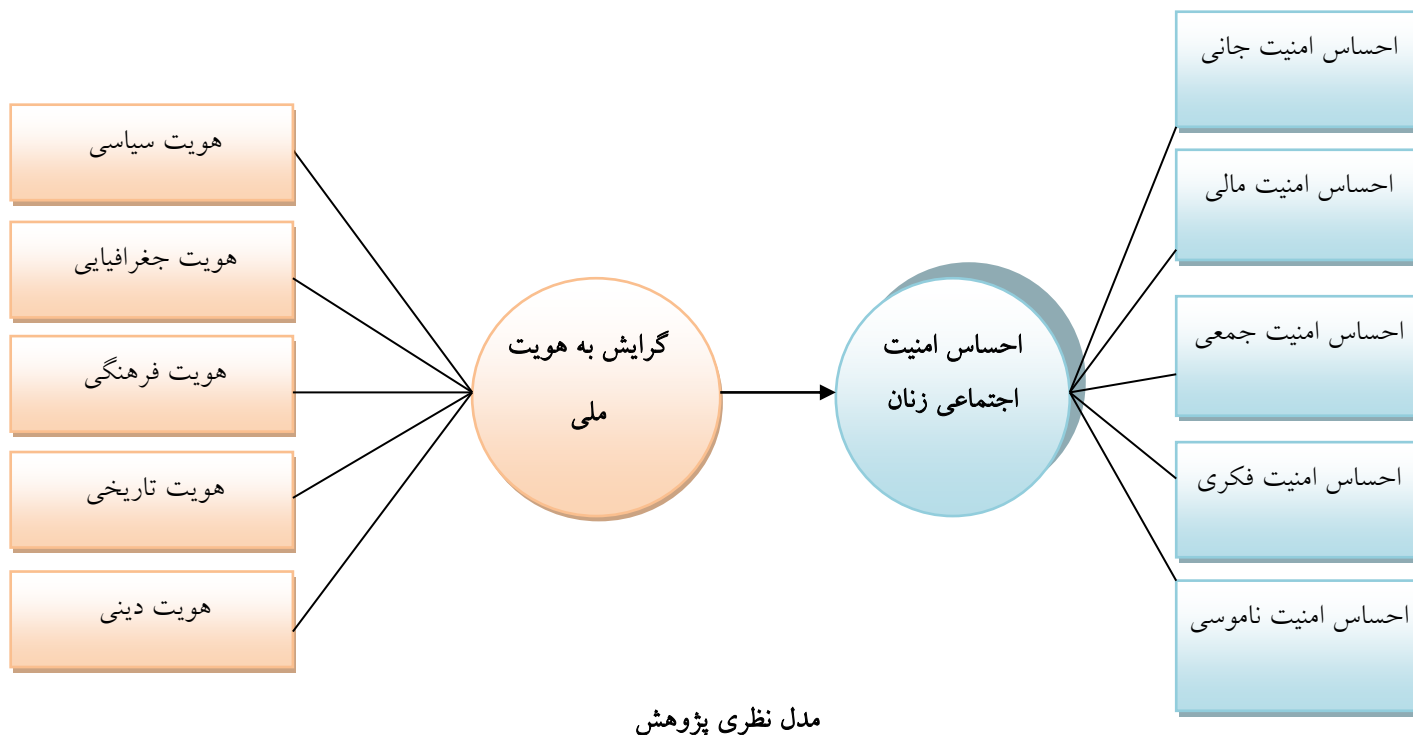
بین هویت سیاسی و احساس امنیت اجتماعی زنان ارتباط وجود دارد.

بین هویت جغرافیایی و احساس امنیت اجتماعی زنان ارتباط وجود دارد.

بین هویت فرهنگی و احساس امنیت اجتماعی زنان ارتباط وجود دارد.

بین هویت تاریخی و احساس امنیت اجتماعی زنان ارتباط وجود دارد.

بین هویت دینی و احساس امنیت اجتماعی زنان ارتباط وجود دارد.

۵- روش تحقیق

این تحقیق با توجه به شکل داده های مورد تحلیل قرار گرفته، تحقیق کمی بوده و از جهت شیوه مواجهه با مسأله تحقیق و ورود به آن تحقیق میدانی محسوب می گردد و روش استفاده شده در این تحقیق پیمایش است. در این تحقیق به منظور گردآوری داده های لازم از ابزار پرسشنامه بهره برده شده است. قبل از شروع پژوهش، پرسشنامه اولیه مورد آزمون واقع شده و با بهره گیری از نتایج اخذ شده، نقص های فعلی رفع و پرسشنامه نهایی تدوین شد. جامعه آماری پژوهش حاضر، شامل کلیه زنان ۱۸ سال به بالای شهر کرج می باشد که تعداد آنها بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ در حدود ۶۰۰ هزار نفر است. به منظور تبیین نظریات جامعه مورد بررسی از روش «نمونه گیری» استفاده شده که بر اساس فرمول کوکران تعدادی از اشخاص (۶۰۰ نفر با ضریب خطای ۰/۰۴) که نشان دهنده جامعه آماری هستند به عنوان نمونه انتخاب شده اند.

$$n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$

$$N = 600000 \quad t = 1/96 \quad P = 0/5 \quad Q = 0/5 \quad d = 0/05$$

$$n = \frac{\frac{(1/96)^2 \times (0/5)(0/5)}{(0/05)^2}}{1 + \frac{1}{600000} \left(\frac{(1/96)^2 \times (0/5)(0/5)}{(0/05)^2} - 1 \right)} = 384$$

همچنین شیوه نمونه گیری خوشه ای و تصادفی ساده در دو مرحله می باشد. بدین صورت که با استفاده از نمونه گیری خوشه ای تعدادی از محله های شهر یاسوج انتخاب و از هر محله به شیوه تصادفی نمونه نهایی استخراج شد. پس از جمع آوری داده ها تجزیه و تحلیل آن ها با بهری گیری از نرم افزار **SPSS** و **PLS Smart** انجام و در این راستا برای بررسی فرضیه ها، آزمون های آماری متناسب مورد استفاده قرار گرفت. در این راستا به منظور اطمینان از اعتبار لازم به مشاوره و بهره گیری از نظرات اساتید و کارشناسان مجرب و همچنین از آزمون آلفای کرونباخ به منظور اندازه گیری پایایی پرسشنامه اقدام گردیده، که بر پایه ضریب آلفا میزان پایایی کلیه متغیرهای تحقیق بیشتر از ۰/۷ است.

۱-۵- تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها

گرایش به هویت ملی

تعریف مفهومی: هویت ملی نوعی احساس پایبندی، دلبستگی و تعهد به اجتماع ملی است که موجب وحدت و انسجام جامعه است و بخشی از هویت فرد را تشکیل می دهد (رزازی فر، ۱۳۷۹: ۱۰۶).

تعریف عملیاتی: در پژوهش حاضر هویت ملی با شاخص های هویت سیاسی، هویت جغرافیایی، هویت فرهنگی، هویت تاریخی و هویت دینی مورد بررسی قرار گرفته شده است.

احساس امنیت اجتماعی

تعریف مفهومی: احساس امنیت پدیده ای روان شناختی - اجتماعی است که دارای ابعاد گوناگونی می باشد. این احساس ناشی از تجربه های مستقیم و غیر مستقیم افراد از شرایط و اوضاع محیط پیرامونی است و افراد مختلف

به صورت های گوناگون آنرا تجربه می کنند. به لحاظ روش شناسی احساس امنیت سازه ای چند بعدی است و در ارتباط با شرایط اجتماعی و افراد مختلف به گونه های متفاوت ظهور یافته و به اشکال مختلف نیز قابل سنجش و اندازه گیری است (بیات، ۱۳۸۸: ۴).

تعریف عملیاتی: در پژوهش حاضر در پژوهش حاضر احساس امنیت اجتماعی با شاخص های احساس امنیت جانی، مالی، جمعی، فکری و ناموسی مورد سنجش قرار گرفته شده است.

۶- یافته ها

۱- ۶- آمار توصیفی

آمار توصیفی متغیر گرایش به هویت ملی و ابعاد آن

جدول ۲. توزیع پاسخگویان بر حسب گرایش به هویت ملی و ابعاد آن

میانگین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		مؤلفه های گرایش به هویت ملی
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳/۰۶	۱۱/۹۸	۴۶	۲/۰۴	۱۰۰	۳۱/۱	۱۲۱	۱۷/۱۹	۶۶	۱۳/۲۸	۵۱	هویت سیاسی
۳/۴۹	۱۵/۶۲	۶۰	۴۲/۹۷	۱۶۵	۲۳/۴۴	۹۰	۱۰/۹۳	۴۲	۶/۷۷	۲۶	هویت جغرافیایی
۳/۳۷	۱۳/۰۲	۵۰	۳۶/۷۲	۱۴۱	۳۱/۷۷	۱۲۲	۱۱/۴۶	۴۴	۷/۰۳	۲۷	هویت فرهنگی
۳/۶۶	۲۸/۶۴	۱۱۰	۲۶/۰۵	۱۰۰	۳۳/۸۵	۱۳۰	۶/۵۲	۲۵	۴/۹۴	۱۹	هویت تاریخی
۳/۴۴	۱۸/۷۵	۷۲	۲۹/۶۹	۱۱۴	۳۲/۵۵	۱۲۵	۱۴/۸۴	۵۷	۴/۱۷	۱۶	هویت دینی
۳/۴۰											گرایش به هویت ملی

جدول شماره ۲ مربوط به متغیر گرایش به هویت ملی و مؤلفه های آن، نشان می دهد که در میان مؤلفه های گرایش به هویت ملی بیشترین میانگین مربوط به هویت تاریخی (۳/۶۶) و کمترین میانگین مربوط به هویت سیاسی (۳/۰۶) می باشد. همچنین میانگین هویت سرزمینی (۳/۴۹)، هویت فرهنگی (۳/۳۷)، هویت دینی (۳/۴۴) و میانگین کلی گرایش به هویت ملی نیز (۳/۴۰) می باشد که میزان آن بالاتر از متوسط است.

جدول ۳. توزیع پاسخگویان بر حسب احساس امنیت اجتماعی و ابعاد آن

میانگین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		مؤلفه های احساس امنیت اجتماعی
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳/۲۲	۱۰/۴۲	۴۰	۳۳/۰۷	۱۲۷	۳۴/۱۱	۱۳۱	۱۲/۷۶	۴۹	۹/۶۴	۳۷	احساس امنیت جانی
۲/۷۵	۵/۷۲	۲۲	۲۱/۰۹	۸۱	۳۵/۹۳	۱۳۸	۱۷/۴۶	۶۷	۱۹/۷۹	۷۶	احساس امنیت مالی
۳/۵۱	۱۶/۱۵	۶۲	۳۶/۷۱	۱۴۱	۳۳/۳۳	۱۲۸	۹/۶۳	۳۷	۴/۱۶	۱۶	احساس امنیت جمعی
۳/۰۳	۱۰/۴۱	۴۰	۲۷/۳۴	۱۰۵	۳۰/۴۶	۱۱۷	۱۶/۱۵	۶۲	۱۵/۶۲	۶۰	احساس امنیت فکری
۳/۴۳	۱۵/۶۳	۶۰	۴۰/۶۲	۱۵۶	۲۴/۷۴	۹۵	۹/۳۸	۳۶	۹/۶۳	۳۷	احساس امنیت ناموسی
۳/۱۸											احساس امنیت اجتماعی

جدول مربوط به متغیر احساس امنیت اجتماعی و مؤلفه های آن، نشان می دهد که در میان مؤلفه های احساس امنیت اجتماعی بیشترین میانگین مربوط به احساس امنیت جمعی (۳/۵۱) و کمترین میانگین مربوط به احساس امنیت مالی (۲/۷۵) می باشد. میانگین احساس امنیت جانی (۳/۲۲)، احساس امنیت فکری (۳/۰۳) و احساس امنیت ناموسی (۳/۴۳) و میانگین کلی احساس امنیت اجتماعی نیز (۳/۱۸) می باشد که میزان آن متوسط است.

۲-۶- آمار استنباطی

۱-۲-۶- بررسی وضعیت نرمال توزیع داده ها

به منظور بهره گیری از آزمون های پارامتریک، شرایطی مهیا می باشد که یکی از آنها عبارت است از: شرط توزیع نرمال داده ها.

جدول ۴. آزمون کلموگروف - اسمیرنوف برای تعیین نرمال بودن متغیرهای پژوهش

گرایش به هویت ملی	احساس امنیت ناموسی	احساس امنیت فکری	احساس امنیت جمعی	احساس امنیت مالی	احساس امنیت جانی	خرده مقیاس ها
						شاخص ها
۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	تعداد
۲/۵۰	۳/۶۰	۳/۰۱	۲/۵۴	۲/۹۸	۲/۷۰	مقادیر کلموگروف - اسمیرنوف
۰/۱۴	۰/۱۶	۰/۰۸۳	۰/۰۹۷	۰/۱۲	۰/۰۸۸	سطح معناداری (دو دامنه)

بر اساس نتایج میزان معناداری کلیه متغیرهای فوق بالاتر از ۰/۰۵ بوده و بنابراین نمایانگر توزیع نرمال داده ها است. لذا با توجه به این وضعیت امکان استفاده از آزمون های پارامتریک وجود دارد.

۲-۲-۶- آزمون فرضیه ها

- بین گرایش به هویت ملی و ابعاد آن (هویت سیاسی، هویت جغرافیایی، هویت فرهنگی، هویت تاریخی و هویت دینی) با احساس امنیت اجتماعی ارتباط وجود دارد.

جهت بررسی فرضیه های پژوهش مبنی بر ارتباط بین ابعاد مختلف گرایش به هویت ملی (سیاسی، جغرافیایی، فرهنگی، تاریخی و دینی) با احساس امنیت اجتماعی از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. یافته ها به شرح جدول زیر می باشد.

جدول ۵. همبستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق

احساس امنیت اجتماعی		شاخص ها	نام متغیر
سطح معناداری	ضریب همبستگی		
۰/۰۰۰	۰/۴۱	هویت سیاسی	
۰/۰۰۰	۰/۳۵	هویت جغرافیایی	

۰/۰۰۰	۰/۳۴	هویت فرهنگی	گرایش به هویت ملی
۰/۰۰۱	۰/۲۵	هویت تاریخی	
۰/۰۰۳	۰/۳۹	هویت دینی	
۰/۰۰۰	۰/۳۶	میزان کل هویت ملی	

یافته ها حاکی از آن است که بین تمامی ابعاد هویت ملی و همچنین میزان کل آن با احساس امنیت اجتماعی در بین زنان شهر کرج رابطه مثبت و مستقیم و معنادار وجود دارد. در این میان رابطه بین هویت سیاسی و احساس امنیت اجتماعی ($P= ۰/۴۱$) دارای بیشترین ضریب همبستگی و رابطه بین هویت تاریخی و احساس امنیت اجتماعی دارای کمترین ضریب همبستگی ($P=۰/۲۵$) می باشند.

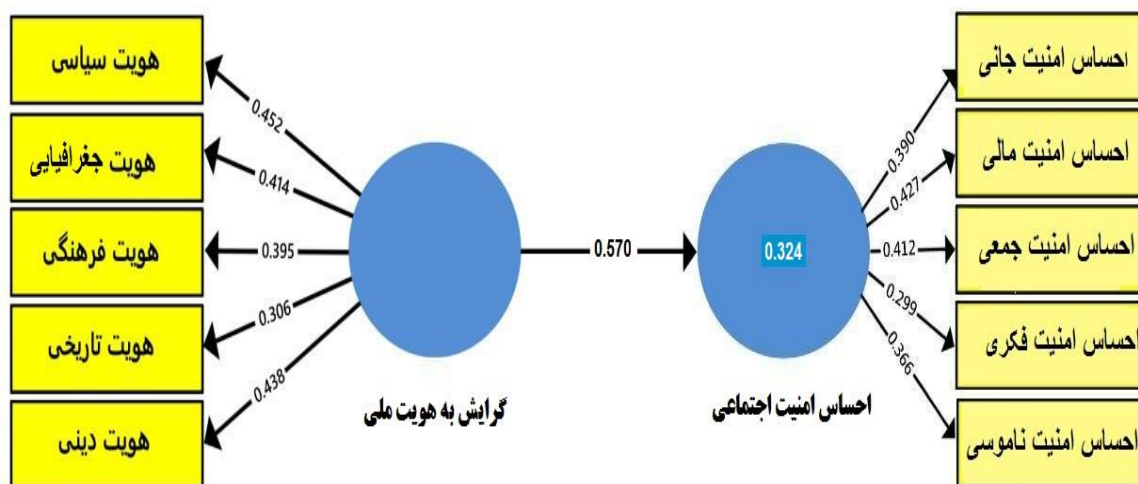
همچنین رابطه بین هویت دینی ($P= ۰/۳۹$)، هویت فرهنگی ($P = ۰/۳۴$) و هویت جغرافیایی ($P = ۰/۳۵$) با احساس امنیت اجتماعی از دیدگاه زنان شهر کرج دارای ضریب همبستگی مثبت و معنادار می باشد. بنابراین می توان استدلال کرد که هر چه میزان گرایش به هویت ملی ($P= ۰/۳۵$) و شاخص های آن در بین زنان بیشتر باشد میزان احساس امنیت اجتماعی در بین آنان بیشتر می شود و بنابراین تمامی فرضیه های پژوهش تأیید می شوند.

۳-۲-۶- مدل معادله ساختاری (Smart PLS)

به منظور تعیین شدت و جهت بررسی تأثیر گرایش به هویت ملی بر احساس امنیت اجتماعی زنان شهر کرج در ابعاد مختلف از یک مدل معادله ساختاری بهره گرفته شده است.

برآوردهای مربوط به شاخص های ارزیابی کلیت مدل ساختاری و پارامترهای اصلی این مدل (اثر متغیر گرایش به هویت ملی بر احساس امنیت اجتماعی زنان در ابعاد مختلف) در شکل و جداول زیر گزارش شده است:

شکل ۱: مدل معادله ساختاری اثر گرایش به هویت ملی بر احساس امنیت اجتماعی زنان

جدول ۴. برآورد شاخص های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری

شاخص	GOF	SRMR	NFI
مقدار	۰/۸۱	۰/۰۸۲	۰/۹۰

شاخص های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری در مجموع بیانگر این است که داده ها مدل نظری پژوهش را حمایت می کنند، به عبارت دیگر برازش داده ها به مدل برقرار است و شاخص ها دلالت بر مطلوبیت مدل معادله ساختاری دارند.

جدول ۵. برآورد اثر متغیر هویت ملی بر احساس امنیت اجتماعی زنان شهر کرج

متغیر مستقل	مسیر	متغیر وابسته	ضریب تعیین	ضریب اثر	مقدار بحرانی	سطح معناداری
هویت ملی	<---	احساس امنیت اجتماعی زنان	۰/۳۲۴	۰/۵۷۰	1/2	۰/۰۰۱

مقادیر برآورد شده در جدول بالا بیانگر این است: (۱) متغیر هویت ملی در مجموع ۰/۵۷ از واریانس متغیر احساس امنیت اجتماعی را تبیین می کند، با مدنظر قرار دادن مقادیر مربوط به حجم اثر شاخص ضریب تعیین این مقدار در حد متوسط (۰/۳۲) برآورد می شود، به عبارت دیگر متغیر هویت ملی در ابعاد مختلف در حد متوسط توان تبیین واریانس متغیر احساس امنیت اجتماعی زنان را دارد. (۲) اثر متغیر هویت ملی بر احساس امنیت اجتماعی زنان به لحاظ آماری معنادار است. بنابراین فرضیه ی کلی پژوهش مبنی بر اینکه متغیر هویت ملی بر متغیر احساس امنیت اجتماعی زنان تأثیر دارد، تأیید می شود. با توجه به مقدار ضریب تأثیر می توان گفت اثر متغیر هویت ملی بر متغیر احساس امنیت اجتماعی مثبت، مستقیم و در حد متوسط برآورد می شود، به این معنا که افزایش میزان هویت ملی می تواند در حد متوسط منجر به تقویت احساس امنیت اجتماعی زنان گردد.

۷- نتیجه گیری

با رشد و توسعه شهرنشینی و گسترش کلانشهرها و پیچیده تر شدن روابط اجتماعی شهروندان در شهرها، مفهوم امنیت در شهرها، از حالت اولیه و جنبه های فیزیکی محسوس خارج شده و ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی را به ویژه برای زنان دربر گرفته است؛ احساس امنیت در گروه های اجتماعی مختلف، حدت و گستره متفاوتی دارد و در میان زنان بیشتر است، لذا توجه ویژه ای را می طلبد. با توجه به اهمیت بحث از احساس امنیت اجتماعی در بین زنان در پژوهش حاضر که در میان ۳۸۴ نفر از زنان شهر کرج به عنوان حجم نمونه به انجام رسید، به بررسی ارتباط بین گرایش به هویت ملی در ابعاد مختلف به عنوان متغیر مستقل و احساس امنیت اجتماعی زنان به عنوان متغیر وابسته پرداخته شد.

یافته ها حاکی از آن است که بین تمامی ابعاد هویت ملی و همچنین میزان کل آن با احساس امنیت اجتماعی در بین زنان شهر کرج رابطه مثبت و مستقیم و معنادار وجود دارد. در این میان رابطه بین هویت سیاسی و احساس امنیت اجتماعی (P= ۰/۴۱) دارای بیشترین ضریب همبستگی و رابطه بین هویت تاریخی و احساس امنیت

اجتماعی دارای کمترین ضریب همبستگی ($P=0/25$) می باشند. همچنین رابطه بین هویت دینی ($P=0/39$)، هویت فرهنگی ($P=0/34$) و هویت جغرافیایی ($P=0/35$) با احساس امنیت اجتماعی از دیدگاه زنان شهر کرج دارای ضریب همبستگی مثبت و معنادار می باشد. بنابراین می توان استدلال کرد که هر چه میزان گرایش به هویت ملی ($P=0/35$) و شاخص های آن در بین زنان بیشتر باشد میزان احساس امنیت اجتماعی در بین آنان بیشتر می شود و بنابراین تمامی فرضیه های پژوهش تأیید می شوند.

همچنین نتایج حاصل مدل معادلات ساختاری **Smart PLS** حاکی از آن است که متغیر گرایش به هویت ملی در مجموع $0/57$ از واریانس متغیر احساس امنیت اجتماعی زنان را تبیین می کند، با مدنظر قرار دادن مقادیر مربوط به حجم اثر شاخص ضریب تعیین این مقدار در حد متوسط ($0/32$) برآورد می شود، به عبارت دیگر متغیر گرایش به هویت ملی در ابعاد مختلف در حد متوسط توان تبیین واریانس متغیر احساس امنیت اجتماعی زنان را دارد.

یافته های پژوهش حاضر مبنی بر ارتباط بین هویت ملی و احساس امنیت اجتماعی با تئوری های بوزان، آل ویور، جنکینز و گیدنز همخوانی دارد. هرکدام از نظریه پردازان فوق در نظریه های خود نشان دادند که هویت باعث افزایش احساس امنیت اجتماعی افراد می شود که تأیید کننده ی نتایج این پژوهش است.

همچنین یافته های پژوهش حاضر با نتایج پژوهش های محمدی و دیگران (1393)، رحمتی (1389)، نبوی و دیگران (1387) و صالح (2010) همخوانی دارد. هرکدام از پژوهشگران فوق در پژوهش های خود به این نتیجه رسیدند که هویت باعث تقویت احساس امنیت اجتماعی می شود.

بنابراین مشاهده می شود که هویت ملی در بین زنان شهر کرج یکی از منابع مهم افزایش احساس امنیت اجتماعی است و با افزایش هویت ملی در ابعاد مختلف میزان احساس امنیت اجتماعی افزایش پیدا می کند. مسئله ای که باید مسئولان و دست اندرکاران در شهر کرج مورد توجه قرار دهند. با توجه به اینکه در شهر کرج اقوام و مذاهب مختلفی زندگی می کنند، بنابراین داشتن هویت مشترک می توان به مانند یک زبان مشترک ایجاد کننده ی اعتماد، انسجام و مشارکت در میان مردم باشد و در نتیجه احساس امنیت اجتماعی که یک امر ذهنی هست را ایجاد کند.

بنابراین تقویت ابعاد مختلف یکی از مهم ترین انواع هویت جمعی یعنی هویت ملی، در بین زنان شهر کرج می تواند بر گرایش های قومیتی آنان تأثیر گذار باشد و در نتیجه افراد منافع قومی و همچنین فرقه ای را فدای منافع ملی کنند. در این صورت وفاق اجتماعی و احساس نزدیکی حاصل از هویت مشترک نه تنها امنیت اجتماعی را از لحاظ عینی بلکه احساس امنیت اجتماعی از لحاظ ذهنی را نیز پدید می آورد.

منابع

- آرون، ریمون (1386). مراحل اساسی اندیشه در جامعه‌شناسی. ترجمه باقر پرهام، تهران: آموزش انقلاب اسلامی.
- آزاد، پیمان؛ فرشاد رضایی و پژمان رضایی، (1397). بررسی عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت اجتماعی در میان شهروندان شهر قایمیه، چهارمین همایش علمی پژوهشی استانی از نگاه معلم، میناب، آموزش و پرورش شهرستان میناب. ۵۵ - ۴۰.

- ابراهیمی، نبی الله. (1386). تأملی بر مبانی و فرهنگ کپنهاگ. فصلنامه سیاست خارجی، سال ۲۱. شماره ۲.

- ایمان، محمد تقی. کیدقان، طاهره. (۱۳۸۲). بررسی عوامل مؤثر بر هویت اجتماعی زنان (مطالعه موردی زنان شهر شیراز). فصلنامه علوم انسانی دانشگاه الزهرا (س). سال دوازدهم، شماره ۴۴ و ۴۵. زمستان ۸۱ و بهار ۸۲.
- باپیری، امیدعلی، کمربگی، خلیل و درویشی، فرزاد. (۱۳۹۴). بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و برخی عوامل مرتبط با آن (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی استان ایلام). فرهنگ ایلام، دوره شانزدهم، شماره ۴۶ و ۴۷، بهار و تابستان.
- بیات، بهرام. (۱۳۸۸). جامعه شناسی احساس امنیت. تهران: انتشارات امیر کبیر.
- چلبی، مسعود. (۱۳۸۵). تحلیل اجتماعی در فضای کنش. تهران، نشر نی.
- چلبی، مسعود. (۱۳۷۵). هویت‌های قومی و رابطه آن با هویت اجتماعی. تهران. تهران: وزارت کشور.
- رجب لو، علی؛ کمالی، افسانه و رازکردانی شراهی، فاطمه. (۱۳۹۴). بررسی رابطه هویت ملی و احساس امنیت اجتماعی در میان شهروندان بالاتر از ۱۸ سال شهر تهران. مجله جامعه شناسی ایران. دوره شانزدهم، شماره ۴، زمستان.
- رزازی فر، افسر. (۱۳۷۹). الگوی جامعه شناختی هویت ملی در ایران. فصلنامه مطالعات ملی، سال دوم، شماره ۵.
- رضایی مقدم، علی؛ تندیس خوشدل و محمد پارسایی جم، (۱۳۹۶). بررسی و سنجش احساس امنیت زنان محلات شهری (مورد پژوهش: محله نوغان در منطقه ثامن مشهد). اولین کنفرانس بین المللی و هشتمین کنفرانس ملی برنامه ریزی و مدیریت شهری، مشهد، شورای اسلامی شهر مشهد- دانشگاه فردوسی مشهد- شهرداری و مرکز پژوهش های شورای اسلامی شهر مشهد.
- صالحی امیری، سیدرضا؛ قدمی، محسن و براتلو فاطمه. (۱۳۹۳). ارائه الگوی مدیریتی امنیت فرهنگی- اجتماعی بر اساس عناصر هویت در ایران. مدیریت فرهنگی، دوره ۸، شماره ۲۳.
- صباغ، صمد و شالفروش شتربانی، آرزو. (۱۳۸۹). بررسی ابعاد هویتی (جهانی، ملی، قومی یا محلی و دینی) دانش آموزان دوره متوسطه و عوامل مرتبط با آن. مطالعات جامعه شناسی، دوره ۱، شماره ۱، زمستان.
- عبداللهی، محمد. (۱۳۷۵). جامعه‌شناسی بحران هویت، نامه پژوهش، شماره ۲ و ۳.
- عبداللهی، محمد و قادرزاده، امید. (۱۳۸۸). هویت جمعی غالب کردها در کشور های ایران و عراق. نامه علوم اجتماعی، دوره ۱۷، شماره ۳۶.
- علیخانی، علی اکبر. (۱۳۸۶). هویت فرهنگی ایرانیان و عقب ماندگی، یک بررسی علی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی، فرهنگ و مطالعات جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات دانشگاهی.
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۹۷). پیامدهای مدرنیت. ترجمه محسن ثلاثی. تهران: مرکز.
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۸۵). تجدد و تشخیص، جامعه و هویت شخصی در عصر جدید. ترجمه ناصر موفقیان. تهران: نی.
- محمدبخش، بهمن؛ حبیبی، اکرم و فردین، قریشی. (۱۳۹۰). جهانی شدن و هویت ملی دانشجویان دانشگاه تبریز. فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال یازدهم، شماره ۴۳.

- محمدی، جمال؛ حسنی نژاد، اردلان و اصانلو، علی. (۱۳۹۳). تاثیر هویت محلات بر احساس امنیت شهروندان. پژوهش های اطلاعاتی و جنایی: بهار، دوره ۹، شماره ۱ (مسلسل ۳۳).
- مستوفی، اکرم. (۱۳۹۲). بررسی رابطه هویت اجتماعی با احساس امنیت در زنان شهر تهران. پلیس زن، دوره ۷، شماره ۱۹.
- نویدنیا، منیژه. (۱۳۸۸). چشم‌انداز پلیس؛ امنیت و سرمایه اجتماعی. مطالعات راهبردی. دوره ۱۲، شماره ۴۴.
- Buzan, Barry (2000). Security Studies: Beyond Strategy. www. Yorku. Da/d Mutimer /security studies . Htm studies. Htm.
- Buzan, Barry; Weaver, Ole (1998). Liberalism and security: the contradictions of the liberal leviathan, Copenhagen peace research institute (COPRI) Working papers.
- Mitar, Miran (1996). assessment of societal security in resent past and today, college of police and security studies, Slovenia.
- Panik, Branka (2009). "Societal Security - Security and Identity", Western Balkans Security Observer, No. 13, p.p. 29-38.
- Pearson, Amber L. and Gregory D. Breetzke, (2017). The Association Between the Fear of Crime, and Mental and Physical Wellbeing in New Zealand, DOI 10.1007/s11205- 013-0489- 2.
- Saleh, Alam (2010) "Broadening the Concept of Security: Identity and Societal Security", *Geopolitics Quarterly*, Volume: 6, No 4, p.p. 228-241.

Investigating the relationship between national identity and social security among Karaj women

Abstract

The growth and spread of insecurity in cities is more complex than the physical development of cities, with the advent of technological sophistication and the division of social work, and this has seriously threatened the sense of security, well-being and well-being of citizens, especially women.

Given the importance of discussing the feeling of social security, the present study seeks to answer the main question of whether there is a relationship between the tendency towards national identity and the feeling of social security of women in Karaj using the field method, survey technique and research tool. ? The statistical population of the present study is all women 18 years of age and older in the city of Karaj, 384 of whom have been studied as a sample size. SPSS software and Smart PLS structural equations have also been used to analyze the data.

The results of the research indicate that between the tendency towards national identity ($P = 0.36$) and its indicators, namely political identity ($P = 0.41$), geographical identity ($P = 0.35$), cultural identity ($P = 0.34$), Historical identity ($P = 0.25$) and religious identity ($P = 0.39$) have a positive, direct and significant relationship with citizens' sense of social security. Therefore, all research hypotheses are confirmed. Also, the results of the structural equation model (Smart PLS) show that the tendency towards national identity has a moderate effect on the feeling of social security (0.57) and the variable of national identity in total (0.32) of variance has the variable of feeling of social security.

Keywords: Identity, National Identity, Social Security, Women, Karaj.